

Cykler til Senegal

WA – KHA – DIA

Dialog – Bevisthed - Solidaritet

www.cyklertilsenegal.dk - Klosterstræde 4 - 4300 Holbæk - 61261745- Bank Merkur 84011060310

NYHEDSBREV

Juni 2010

INDHOLD:

Kære medlemmer og samarbejdspartnere	Side 2
Partnerskabsprojektet	Side 4
Om endnu et projekt, Lones overvejelser.	Side 5
Portræt af Dembo Mandiang	Side 6
Kvinder med egen virksomhed	Side 7
African Malariaday fejres i Senegal	Side 9
Fremtiden tilhører de unge	Side 9
Malariakampagner på en ny måde	Side 11
Om Sesam	Side 12
Brilleprojekt	Side 12
En hilsen fra Branderup	Side 14
En verden uden mangroven?	Side 14
2 nye kunstcentre i Gambia	Side 15
Afrikarejser	Side 16

Foto: Kristina Due. Projektevaluering og -afslutning dec.2009

Kære medlemmer, folk i al almindelighed og samarbejdspartnere.

Af Mariama Guldagger, forkvinde.

Sig nærmer sommer efter en lang vinter og her kommer et frisk nyhedsbrev.

Skov og mark er fulde af brændenælder og mælkebøtter, som er supersunde. Svits dem på panden med smør, hak dem til suppe eller lav en styrkende the. BON APETIT med masser af vitamin og mineral.

Siden sidst: Lone, Kristina, Ida, Alice, min datter Cecilia, min senegalesiske veninde Yvonne (sol-panelekspert i Dakar) og jeg gik, dansende og syngende, i den fantastiske folkelige fornøjelige klimademonstration, hvor solen brød igennem på Christianshavn. Vi havde knaldgule udspændte paraplyer med Cykler til Senegal påskrevet. Vi sang: The Earth is our mother, we must take care of her. Gør vi det???

Vi har været på Kildemoes cykelfabrik ved Odense, fordi de vil lave en cykelindsamling med os og deres forhandlere rundt om i landet. Kildemoes vil give 500 kroner i rabat på ny cykel ved aflevering af brugbar cykelklar cykel. Vi har fået netværket i gang og holdt møde med Multicenter Syd i Nykøbing Falster, som er en produktionsskole og et renoveringsværksted for Mellemfolkeligt Samvirke. Arne og Henrik er klar til samarbejde. De har også længe stået for brillesortering til brilleprojektet med Lene Lindedam og Nyt Syn. Livsvigtigt med gode relationer og samarbejdskraft. Så kom beskeden, at den svenske ejer lukker den danske fabrik, men Kildemoes forbereder alligevel en indsamling til vores næste container-pakning lørdag 18. september i Skibby. Colufifa har brug for værktøj, skolemateriale, fodbolde, sengetøj, stole, symaskiner, aviser mv. SAML IND OG KOM OG VÆR MED.

Vi har støttet et maratonløb i Faoune og omegn. Det er ungdomsgruppen, der for andet år i træk organiserer. I år var der løb både for mænd og kvinder. Det er blevet til Casamances store sports event. Over tusind betalte for at se traditionel brydning. Der blev også lavet oplysning om AIDS.

Til containeren, som vi pakkede 17.4., fik vi over 200 cykler fra Århus kommune og vejformand Hans. TAK. Cyklerne blev sorteret hos Multicenter Syd. Vi fik helt nye fiskenet fra fisker Villy Winter fra Gershøj havn. Han har fisket hele sit

lange liv. Tak også til Anne og Rysensteen Gymnasium, som samlede 125 skoletasker med indhold (læs mere inde i bladet). Tak også til Kurt i Farum, som reparerer mange symaskiner.

Vi er 5 fra foreningen som har været i Senegal og Gambia (læs mere inde i bladet). Vi fik ny inspiration og kraft til videre samarbejde. Den nye ledelse i Colufifa er meget engageret og arbejder hårdt. Colufifa har nu over 4000 betalende medlemmer og 2 nye regioner. Colufifa har fået 1 times sendetid hver fjortens dag i lokalradioen.

Kristina og Lone har lavet en ny ansøgning til projektrådgivningen. Vi har ydet Colufifa et rentefrit lån på 50.000. Tilbagebetalingen skal blive opstarten på en kvinde- støtte- låne-fond (mænd ikke udelukkede) som vi i fællesskab skal skabe. Jeg besøgte Demba og familien i Faoune til gensidig glæde. Demba så godt ud i lyseblå boubou og sender hilsner til alle venner. Det blev klart for alle, at vi ikke mere er mand og kone. Vi rundede af med en traditionel velsignelse under det store palaver træ. Tak.

Foreningen har holdt generalforsamling 11. april på Elværket i Frederikssund. Janne viste billeder fra Senegal og vi spiste dejlig medbragt fælles frokost. Så kom formaliteterne og valg. Eli valgte at gå ud af bestyrelsen men fortsætter med at redigere nyhedsbrevet.

Igen har Niels Sømand og Jytte dækket færgen GrønSund til mad mod malaria. TAK. Og NOMA vandt aftenen inden prisen, som verdens bedste restaurant. HURRA og til lykke. Stemningen på færgen var helt oppe at køre, da NOMAs direktør Peter ønskede os velkomne. Niels Sømand overrakte blomster og vi en flaske koldpresset økologisk sesamololie fra Colufifa. Jeg sangreciterede på arabisk indlednings-suraen i Koranen à la Senegal. Niels Sømand introducerede Skibby sangkor med Karen Nielsen og 12 sangere der var kommet den lange vej for den gode sag. TAK.

Anders og Dorte Østerby overrakte os 7000 kroner til myggenet fra foreningen Vendsyssel mod Malaria, som nu er nedlagt. Tak. Basiru Suso med hele sin højde indtog scenen med sin kora og spillede videre sammen med saxofonist Rachel Yatzckan fra Israel og Morten Ginnerup på klaver. De gav også en super improvisation over jazz på svensk. Ind imellem blev den fantastiske mad serveret med 3 forskellige vine. Kirsten fortalte om Colufifas nye decentraliserede malaria-strategi og uddannelse af lokale malaria-oplysere (læs mere inde i bladet). Professor Lars Hviid holdt oplæg om malaria og om håbet om vaccine (som ikke er lige om hjørnet). Malaria er stadig den største dræber, der dør et barn hvert 30 sekund. Tom Nagel fra Samsø sang egne og sin fars, Halfdan Rasmussens, digte. Eftertænksomme tekster. Alt i alt blev det knap 40.000 kroner til myggenet og vi takker alle sponsorer: GrønSund med personale, NOMA med personale, Svanholm, vinhandler Rostforth. Jeg spurgte bagefter Niels Sømand: Hvorfor gør du dette? Niels svarer: Sådan er jeg opdraget og opvokset, man skal altid hjælpe de svage og fattige. I fodbold holder jeg altid med taberne.

Næste års Mad mod Malaria-dato kommer snart på vores hjemmeside.

Colufifa fejrede African Malaria Day 25.4 i Faoune med mange deltagere (læs mere inde i bladet) med masser af oplysning. Regionens overlæge fortalte, at der er tydeligt mindre malaria i området nu. Der vil blive gratis malaria behandling (ACT =kombinations præparat med artesemin, kinesisk lægeplante) fra 1. maj. Han takkede på befolkningens vegne Colufifa og Cykler til Senegal. Han lovpriste også strategien med lokale malariaoplysere, da det er helt på linje med regeringens plan. Benjamin Diatta, Colufifas malaria-ansvarlige, opfordrede alle lokale traditionelle, administrative og religiøse ledere og hele civil-

samfundet til fortsat at bakke op om kampagnen. ”I alt er der siden 2006 blevet distribueret 7044 imprægnerede myggenet. Befolkningen betaler 11 kr. pr et net, og de køber nettene, fordi de har forstået, hvor livsvigtigt det er at beskytte sig mod myggene.” Oplysningen organiserer vi via radio, teater, foredrag og diskussioner ude i landsbyerne. Vi går fra dør til dør og kommer på cykel og i bil rundt i hele vores region og i vores 2 unioner i Gambia.” skriver Benjamin og sender os også mange hilsner og takker for støtte.

Ida, vores unge superaktive udsendte medarbejder og mad-mod-malaria-plakat-designer er på plads i Senegal. Hun bygger sin egen hytte og designer etiketter og logo for Colufifa (lige nu i Dakar fordi strømmen hele tiden svigter Faoune). Ida har taget fotos af containerudpakningen.

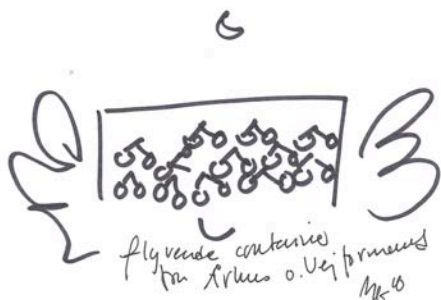
Til sidst og ikke mindst er der igen Couleur Cafe i fælledparken 20 juni (www.couleurcafe.dk) og så skal Vestafrika fejres fra den 10. til 25. september for selvstændighed i 50 år. Janne og Kristina laver 50 foto til udstilling. Ideer til ophængningssteder modtages med glæde..

Og der er en landsdækkende oplysningskampagne fra 17.8 og frem til november om 2015 målene.

Vores nye slogan til oplysnings kampagnen om målene til efteråret og cykel indsamling er: giv din cykel til et skolebarn i Senegal. Kortere skolevej = flere børn i skole. Læs mere på www.2015.dk. Vi er i gang med en ansøgning om hjælpssomhed og retten til skolegang sammen med skuespiller Birthe Jakobsen www.forumteatrepriseme.dk

Lige nu står der over 2000 indsamlede cykler i Frederiksberg kommune. Vi er blevet kontaktet af anlægsgartner som fortæller at de fleste bliver skrottet, DET ER FOR IDIOTISK, hvem vil være med i aktivist gruppe?

Må livet blomstre i os og omkring os i al verdens mangfoldighed. God sommer.

Partnerskabsprojektet

Ved Lone Frederiksen & Kristina Grosmann Due

I slutningen af juni 2009 fik vi positiv tilbagemelding på vores ansøgning til Projektrådgivningen vedr. et partnerskabsprojekt på 6 mdr. og med en beløbsramme på 500.000 kr.

På COLUFIFAs generalforsamling i maj 2009 blev Demba Mansaré opfordret til at gå af som direktør. Der har ikke været nogen direktør siden, og ledelsen af COLUFIFA ligger nu hos præsident Mamadou Sama, koordinator Ibrahima Sylla og projektleder Dembo Mandiang.

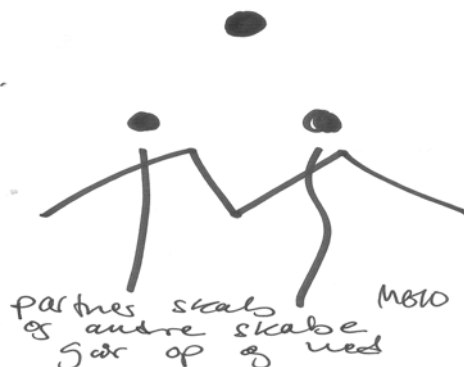
Kristina og Lone rejste til Senegal/Gambia i juli og deltog i en workshop, hvor de nærmere detaljer for arbejdsplaner og budget blev aftalt. Her deltog også to af de konsulenter, der havde deltaget i evalueringen af det 'gamle' projekt, Malamine Savané og Mamadou Sidibé. Savané skulle især bidrage med at styrke organiseringen af COLUFIFA med opdatering af vedtægter og regler samt udarbejdelse af et nyt organigram efter udskiftningerne i COLUFIFAs ledelse. Desuden skulle han oplære centrale medarbejdere i at udarbejde forretningsplaner, både for COLUFIFAs produktioner centralt og for lokale medlemsgruppers/enkeltpersoners projekter som f.eks. produktion af grønsager eller af får/geder. Sidibé skulle, sammen med sin lokale kvindelige assistent Astou Camara, introducere og oplære i det nye mikrofinans-system, hvor kvinderne selv styrer det i hver deres gruppe, dvs. uden om sparekasserne. COLUFIFA kalder systemet MBK = Muso Bara Kaho, som betyder Kvinderne, der arbejder. Ulykkeligtvis døde Sidibé meget pludseligt i oktober måned og Astou måtte tage over alene. Det gik også fint. Hun har været super god til at kommunikere med og aktivere kvinderne.

I de 6 måneder, projektet har løbet over, er der blevet udarbejdet organigram og stillingsbeskrivelser samt revideret vedtægter og regler såvel centralt som decentralt for unionerne. Desuden er der lavet forretningsplaner for sesam- og honningproduktionerne. I hver af 8 unioner har to landsbygrupper udarbejdet forretningsplaner for en selvvalgt aktivitet, og modtaget et lån til at gennemføre dem. Det har primært været dyrkning

af grønsager eller produktion af høns eller får/geder. En særlig initiativrig person i hver af de 8 unioner har fået støtte til at udarbejde og gennemføre sin egen forretningsplan. I de sidste 4 unioner er 2 grupper hver i gang med et nyt mikrofinans-system, som de selv styrer og således er uafhængige af de lokale sparekasser, der voldte en del problemer i det tidligere projekt. COLUFIFA har været glade for projektet, som desuden har medført, at mange flere medlemmer nu har betalt deres kontingent.

I januar 2010 deltog Mariama, Kristina og Lone i den afsluttende evalueringsworkshop i Brikamaba, Gambia, efter først at have rejst rundt og set mange af de nye aktiviteter. Vi besøgte 10 landsbygrupper og 4 individuelle aktiviteter og blev overalt modtaget med overdådig musik og dans. Aktiviteterne var især inden for havebrug og fjerkræ, og alt i alt tegnede aktiviteterne positivt. Alle have-grupperne var undervejs, idet høst først forventes her til april. Nogle af fjerkrægrupperne var gået i gang med at krydse de lokale racer med importerede.

I Brikamaba var modtagelsen fantastisk – med masser af musik og dans med de udklædte, mandlige dansere (concourants). Vi fik eksemplariske overnatningsforhold, da unionen havde opført otte gæstehytter. De lå inden for et afgrænset område, der var fejlet og gjort rent udvendigt som indvendigt. Hytterne havde fine navne, bl.a. "Lone's block" og "Mariama's house". (?) Derudover var der mange glædelige gensyn med ting fra containerne – fx. gode senge og madrasser.

ser, skraldestativer omsat til udmærket beskyttelse for nyplantede træer.

Evalueringen forløb over tre dage, og vi startede dagen før med intense møder, der involverede både COLUFIFA og de tre ankomne konsulenter, Malamine Savané, Michel Bazan og Astou Camara. På programmet for evalueringen var diskussion i grupper omkring de forandringer, der var gennemført mht. ny organisering, regler og vedtægter mv. Andendagen var helliget diskussion af landsbygruppernes forretningsplaner i de forskellige unioner med cases inden for henholdsvis havebrug, fjerkræ og får/geder. På tredjedagen lagde COLUFIFA's ledere stærkt ud med selv-evaluering af hver sin funktion som henh. koordinator, projektleder, ansvarlig for forretningsplaner samt den tekniske assistent. Herefter evaluerede Lone sin og CtS indsats. Efter denne seance fulgte erfaringerne med det enkle system for mikroopsparing og kredit, som kvindegrupperne selv kører. Man kunne virkelig se, at de var stolte af deres resultater. Og det skal lige tilføjes, at dagen forinden opførte en gruppe af de tilstedeværende griot-kvinder et lille teaterstykke om, hvordan en kvindegruppe praktiserer MBK. Afslutningen på evalueringen gik næsten direkte over i musik og dans, men vi nåede lige at få rede på, hvem der havde vundet prisen for den bedste oversættelse til lokalsprog af workshoppens slagord, "bæredygtig udvikling" og "bønders autonomi". Vinder-

oversættelserne blev "Bamtare duumiinde" (bæredygtig udvikling på Pular) og "Hebtare dowriyan koobe" (bønders autonomi på Manding). Boubacar og Nanko vandt.

Opholdet i Brikamaba sluttede med møder med projektholdet fra COLUFIFA, hvor vi gjorde status over, hvad der var nået og ikke nået i de forløbne 6 måneders partnerskabsprojekt. De fleste af planerne var blevet realiseret, men vi har lært, at et halvt år er for kort til både at undervise i samt udarbejde og realisere forretningsplaner med tilhørende aktiviteter og iværksætterkredit. Opsamlende var det klart, at beslutningen om at investere de penge, der var tilbagebetalt af kvinderne i det store landsbyprojekt (PRPMR), i nye aktiviteter for forretningsplaner og alternativ mikrokredit er blevet meget værdsat af de menige medlemmer af COLUFIFA. Dette forhold sammen med de positive resultater, der også kan ses blandt ledelse og ansvarlige i toppen af organisationen, var meget opmuntrende og har givet lyst til fortsat samarbejde. Endelig afsluttede vi med en runde om, hvad der havde været godt, og hvad der havde været svært i vores samarbejde, og vi fik ryddet op i gamle svære ting.

Efter ønske fra COLUFIFA er vi nu i gang med at udarbejde ansøgning til Projektrådgivningen om et nyt toårigt projekt. Den skal indsendes her inden den 15. april, og vi forventer svar omkring 1. juli.

Jeg orkede ikke mere projekt – og så alligevel!

Af Lone Frederiksen

Da vi rejste til Gambia og Senegal nytårsaftensdag var jeg overbevist om, at når nu det partnerskabsprojekt, vi skulle ned og afrunde, var slut, så skulle jeg ikke engagere mig i flere projekter foreløbig. Men så sad jeg den sidste aften efter workshopen i Brikamaba og sagde, at selvfølgelig skulle vi søge et nyt projekt! Hvad var det lige, der var sket inde i hovedet på mig? Eller det var nok snarere i maven og hjertet, det startede, og så blev hovedet overmandet. Jeg kan ikke pege på én

enkelt oplevelse, der ændrede min indstilling; snarere en række indtryk indlejret i en atmosfære af håb og tro på forandring: Det var de tydelige bestræbelser på at tage godt imod os og vise os, at vi var værdsat som venner og partnere – standarden var en helt anden end jeg var vant til de dage, jeg var i Faoune. Det var Dembo Mandiangs engagement og kæmpe arbejdsindsats for sammen med de øvrige projektmedarbejdere at gennemføre Partnerskabsprojektets - nok urealistisk - mange aktiviteter, side-

løbende med alt hvad der ellers skete i COLUFIFA. Det var den modenhed og ærlighed, hvormed skårene efter udskiftningerne i ledelsen blev klinket. Og ikke mindst, så var det medlemmernes tro på deres organisation og dens nye ledelse. På den baggrund måtte jeg kapitulere og sige, at jeg var indstillet på at fortsætte vores støtte og opbakning. Vi havde kæmpet sammen og sloges indbyrdes igennem næsten fem års Danida-projekt og havde trods alt opnået mange gode resultater i landsbyerne; COLUFIFAs medlemmer havde taget konsekvensen af ledelsesproblemerne; og alle havde vi lært en masse. Derefter søgte og fik vi et part-

nerskabsprojekt for at gøre status og se, om der var basis for at fortsætte med den nye ledelse. Når det så gik godt, havde jeg så noget valg? Udvikling er jo ikke noget, der klares i et 4-5-årigt projekt. Det må være et langt, sejt, gensidigt forpligtende samarbejde, hvis det skal føre til andet og mere end en økonomisk saltvandsindsprøjtning her og der. Og måske med deraf følgende 'donorafhængighed' og ansvarsforflygtigelse. Men det kræver sin quind! Så heldigvis er vi flere af slag-sen i CtS; og Kristina tager førertrøjen, Mariama og Kirsten inspirerer og bakker op, og så er det bare på med vanten og tage en tørn til!

En mand af få – men velvalgte - ord.

Portræt af Dembo Mandiang, Supervisor på projekter i COLUFIFA regi.

Af Ida Bergkvist. Faoune, Senegal

Vi har netop afsluttet første del af en vellykket "Journée Africaine de lutte contre le paludisme" (Afrikansk dag mod malaria). Det er især Mandiang, der har planlagt, organiseret, kontaktet og uddelegeret. Nu slår han sig ned i det udendørs køkken, hvor Dado og Bana er i gang med at forberede frokosten over åben ild. En pige laver Ataya, og Dado og Mandiang får hver deres lille glas af den stærke søde grønne the. Bana er travlt optaget af at stege nogle store stykker fisk i olie. Mandiang småsnakker med kvinderne, lytter og griner. Han er tydeligvis godt tilpas her, siddende på en umage skolestol fra Danmark. Jeg slår mig ned på en skammel ved siden af ham, og spørger om jeg må lave et lille interview med ham til Cykler til Senegals medlemsblad. 'Ja selvfølgelig!' Og vi får endnu et lille glas the.

Dembo Mandiang blev fyrré år i april, han er en smilende mand af få ord. Alle, jeg taler med, siger, at Mandiang er én man kan stole på. Når han ikke er på kontoret og arbejder for COLUFIFA arbejder han i sin have. Han fortæller mig, at han ønsker at blive selvforsynende, også med elektricitet, så han er i gang med at undersøge om solceller er en mulighed. Han dyrker alle slags grønsager og har 60 høns, som han passer sammen med Fanta, der er kone nummer to, og sine ældste børn. Han har fire børn; tre drenge og en pige. Hans datter på ni år er den ældste, og han lærer hende alt det, han ved om planter og dyrkning, det meste er overleveret fra forældrene der er bønder

og også altid har dyrket alting selv. Mandiang er vokset op i det allersydligste Senegal på grænsen til Guinea Bisau, i en lille landsby, der hedder Kandjenu. Hans første kone Halima bor i landsbyen sammen med moderen og onkler og tanter. Mandiang fortæller, at hans to koner har det fint sammen, de har et godt arbejdsfællesskab. Halima producerer palmeolie i landsbyen, som hun sender til Fanta, der sælger det på markedet nær Faoune. Ægteskabet med Halima blev foreslået af forældrene. Det er meget almindeligt, at ægteskaber er mere eller mindre arrangerede, både Mandiang og Halima blev spurgt og accepterede ægteskabet.

Da Mandiang var elleve år og gik i fjerde klasse i landsbyskolen, skete der noget, der fik betydning for hans liv. Hans tante var på det tidspunkt præsident for en afdeling af COLUFIFA i Kandjenu. Hun bad Mandiang hjælpe sig med at skrive navnene på medlemmerne op i en lille bog, og snart efter fungerede han som sekretær for sin tante og hjalp hende med at skrive referater, rapporter og medlemslister. Mandiang fortæller at han er født ind i organisationen, forældrene har arbejdet med COLUFIFA så længe han kan huske, og i en alder af elleve år, havde han pludselig den vigtige post som sekretær i Kandjenu. Tanten lærte ham en masse, som han senere har kunnet bruge.

Som 20-årig fik han sin gymnasieeksamen i Kolda og vendte tilbage til forældrene i Kandjenu. Der arbejdede han med en oliepresse til sesamolie og

jordnøddeolie, som COLUFIFA havde opstillet. Efter nogle år i Kandjenu besluttede han at fortsætte sine studier og tage en overbygning som "Teknisk Agent" i landbrugsudvikling. Efter to års studier, var han i praktik hos COLUFIFA i Faoune og arbejdede med sesamprojekter. I 2001 fik Mandiang sin eksamen med fine karakterer, og i 2005 fik han igen mulighed for at arbejde med COLUFIFA som supervisor på sesamproduktionen. I 2007 blev han assistent for Djibril Balde, og senest er han blevet udnævnt til supervisor på de forskellige projekter, hvor COLUFIFA samarbejder med blandt andre CTS, ANASAME og SEM (Senegalaise Microfinans Fond). Indimellem foretrækker Mandiang at arbejde på kontoret om søndagen, når der er fred og ro og ingen forstyrrelser. Han er glad for sit arbejde og det store ansvar, og selvom han flere gange er blevet tilbudt andet

arbejde andre steder i landet, holder han stædigt fast, til trods for at det indimellem har været - og er - et vanskeligt job med mange forskellige interesser at tilgodese. Men han fortæller mig, at han hører til i den organisation, han er vokset op med. Mandiang er et landsbymenneske, han bryder sig ikke om storbyen, men vil være tæt på naturen og sin familie, sin have og sine høns. Han fortæller med et stort smil at familien slagter en høne hver søndag og inviterer venner til middag. Vi bliver enige om, at jeg skal komme til middag næste søndag og møde familien.

Nu er frokosten færdig; store fade med ris, grøntsager og fisk der dufter himmelsk, og vi går over under mangotræet og spiser sammen med alle de andre.

Kvinder med egen virksomhed

AF Kristina Grosman Due

Der var så dejligt ude på landet. I regntiden var landskabet grønnere end grønt, men i den tørre tid brunt, støvet og mere tørt end tørt. De gamle mænd sad under træet og snakkede, som de altid havde gjort. Skete der nogensinde noget nyt ?

Joe, der sker noget nyt. Vi er i det sydlige Senegal og tager til den lidt større provinsby Bijona. Her finder vi Astou Camara på 34 år. Sammen med 4 andre kvinder i samme aldersgruppe leder hun en lille erhvervsvirksomhed, der pt. producerer sæbe på basis af vegetabilsk olie, transformerer forskellige slags frugt til saft og marmelade og laver stoftryk. Astou leder og fordeler arbejdet, så hver har sit ansvarsområde og alle får andel i indtægterne. Kvinderne er unge og energiske. De nøjes ikke med at skaffe sig råvarer, transformere og emballere dem, men rejser også til hovedstaden Dakar, hvor der er gode afsætningsvilkår og høje priser på visse varer. Som returvarer hjemføres bl.a. emballage og stof, der købes billigere i Dakar end i provinsen. Udover arbejdet i deres fælles virksomhed, som varierer med årstiden, har de hver for sig anden indtægt via aktiviteter som fx. lærer, som sundhedsassistent og batikfarver.

Astou's virksomhed er finansieret ved et banklån på ca. 3000 kr. Det er nu et par år siden og de skal snart refundere de sidste afgifter, men et nyt lån er under overvejelse. Kvinderne påtænker nye inve-

steringer. I øjeblikket har de lejet et lokale. Det ligger centralt i byen, men de gerne have deres eget lokale - og deres egen grund. Udover materialer skal der altså penge til at sikre en byggegrund samt opførelse af lokaler. Derudover er Astou godt i gang med at søge midler til at investere i et anlæg, der kan transformere forskellige grønsager ved hjælp af tørring. I et samfund, hvor elektricitet er en kostbarhed og adgang til køleskab og fryser en sjældenhed, må man anvende alternative former for konservering.

Astou har selv en buket af forskellige job bl.a. med organisering og undervisning af kvinder i håndtering af mikro-kreditgrupper og med identifikation af kvindelig iværksættere. Efterhånden ved hun ikke så lidt om kvinders praksis og økonomi. Det skal siges, at de fleste afrikanske kvinder altid har haft et vist økonomisk ansvar indenfor familien, i det enhver gift kvinde har ansvar for at opfostre sine egne børn. Udover landbrugsaktiviteter har mange kvinder derfor et engagement i en form for handel, men der er et spring

herfra og til at skabe sig en større virksomhed og ikke alle vover det sidste.

Astou har i vidt omfang fået sin uddannelse gennem arbejde indenfor forskellige udviklingsprojekter og NGO'er som fx Oxfam. Det er der, hun har opbygget sine kompetencer indenfor mikrokredit og er medvirkende til, at hun i dag både kan arbejde som konsulent og være leder af egen virksomhed. Astou er et vældig godt eksempel på at udviklingsprojekter også fungerer som uddannelsesinstitution. Mange udviklingsprojekter investerer i undervisning og oplæring af en række personer, der udpeges som ansvarlige for bestemte opgaver. Det kaldes også "kapacitetsopbygning". Rigtig mange udviklingsprojekter jamrer over, at der investeres så mange penge i undervisning – og siden er det ikke muligt at se (eller "måle") nogen resultater, bl.a. fordi de personer, der bliver uddannet ikke forbliver i den samme stilling, men flytter sig til nye jobs. Imidlertid er det et faktum, at der efterhånden er uddannet en stor gruppe mennesker, som måske ikke alle formelle eksamensbeviser, men i høj grad har udviklet gode faglige kompetencer. Eksistensen kunne værdsættes og synliggøres i større omfang, end det sker aktuelt.

I 2009 var én af Astou's mange aktiviteter at arbejde som underviser og supervisor for COLUFIFA og CtS i relation til introduktion af en ny form for mikrokredit. Systemet kaldes lokalt MBK-systemet, hvilket betyder "Kvindegrupper der arbejder" (Musa Bara Kafo). Systemet tager udgangspunkt i den organisation og selvfinansiering, som befolkningen er vant til i mange afrikanske samfund. Det går i al sin enkelhed ud på, at en gruppe (i denne sammenhæng kvinder) samles med henblik på at finansiere en bestemt udgift, idet hver deltager giver sit bidrag. I forhold til mikrokredit er der med udgangspunkt i dette princip organiseret kvindegrupper, der selv definerer deres regler, selv organiserer deres møder, indbetaler bidrag, tildeler hinanden mikrolån og sanktionerer, når aftaler ikke overholdes. Systemet kendes bl.a. fra Niger, hvor det har opnået særdeles gode resultater. Det er en form for mikrokredit, der

handler om at praktisere små lån (20-250 kr), og det tjener derfor også som en vigtig skoling i at forvalte låntagning, der går forud for optagelse af egentlige banklån. CtS i samarbejde med COLU FIFA introducerede MBK-mikrokredit i 2009 og Astou viste sig her som en glimrende underviser og pædagog. Ikke alene har formåede hun at sætte skub i låneaktiviteter og få de skeptiske mobiliseret, men da aktiviteterne skulle evalueres (januar 2010) kunne hun få kvinderne til selvbevidst og

stolt at stå frem og tale om deres aktiviteter. Det er dygtigt gjort, for i Senegal, som det er tilfældet i mange andre afrikanske samfund, er kulturen mere eller mindre patriarkalsk. Det betyder bl.a., at mange kvinder absolut ikke er vant til at tale i større forsamlinger, ligesom det ikke altid er let at få ægtemændenes accept af kvindelig udadvendthed og økonomisk foretagsomhed. Astou er imidlertid god til begge dele. Hun er moderne i den forstand, at hun har valgt at gifte sig sent (over 30) valgt at prioritere arbejde og uddannelse og ikke mindst har ambitioner om være erhvervs-kvinde på et højere niveau. For nylig har hun været primus motor mht. at opbygge et lokalt netværk for kvinder med selvstændigt erhverv, der har til formål at styrke kvinder på tværs af forskellige former for selvstændig virksomhed. Astou er tilsyneladende stilfærdig, men samtidig dynamisk og ambitiøs - og hun får noget fra hånden. Hun er rollemodel og et godt eksempel på, at der sker noget i Afrika. Både kvinder og mænd ændrer holdning til arbejde og levevis. Selvstændige virksomheder og kvinder er på vej - også ude på landet.

Fremtiden tilhører de unge!

Af Anne McClymont

Det er simpelthen så fantastisk, hvor meget unge mennesker ligner hinanden over hele verden. De er glade, fjollede og fysiske – de griner, flirter og løber stærkt! Som gymnasielærer var det en fantastisk oplevelse i januar at besøge to skoler – Medina Wandifar skolen i Senegal og BrikamaBa High School i Gambia – og genkende mine elever i de afrikanske. Heldigvis er lighederne mere påfaldende end forskellene – men forskellene er der. Forskellene ligger i deres muligheder!

På Medina Wandifar skolen i Senegal fik jeg en fantastisk varm velkomst af både hårdtarbejdende elever og ambitiøse lærere – og en tale, der fik mit hjerte til at smelte! Eleverne havde sportsdag og skulle konkurrere i løb – og selv om det var vanvittigt varmt og sportstøjet ikke var mærkevarer, ydede alle deres bedste – og var berettiget stolte! På BrikamaBa High School i Gambia fik jeg en spændende rundvisning og fik lov til at undervise en klasse i engelsk og blev inviteret til at se en dramaklasse, der var i gang med at indøve et teaterstykke. Det var påfaldende at ingen af skolerne

havde ret meget andet udstyr end tavler og kridt. I den moderne verden er det ikke ret meget. Eleverne går i skole – laaaangt – hver dag. De bærer de få bøger de har (16 bøger til et engelskhold på over 50 elever), under armen. Det var bøgerne under armen der gav ideen til at mine danske elever, der har i overflod af alting, fik et meningsfuldt projekt. På Rysensteen Gymnasium samlede 125 elever i april tasker fyldt med alt muligt, som de ikke mere bruger – fra t-shirts og sandaler til kladdehæfter og sportssko – og måske et billede med en lille hilsen. Taskerne er sendt med Cykler til Senegals container til Afrika. Og vi venter spændt på at høre hvem, der er blevet glade for at få en taske.

Det får jeg forhåbentlig mulighed for at opleve, når jeg tager derned igen i oktober. Jeg vil gerne dele noget af min undervisningserfaring fra det danske undervisningssystem til elevaktiverende undervisning med unge lærere i Afrika. Undervisningen i de skoler jeg besøgte er meget traditionel tavleundervisning, der ikke aktiverer eleverne. Alle de lærere, jeg mødte, var meget interesserede i at få respons på den undervisning jeg fik lov til at overvære – og de ville rigtig gerne have respons på, hvordan de kunne gøre det anderledes. Det er der, hvor jeg tror, at jeg kan gøre en forskel. Fremtiden ligger hos de unge – derfor er det et stort privilegium, at arbejde med dem.

Jeg er fantastisk taknemmelig for at jeg fik lov til at rejse med dejlige damer fra Cykler til Senegal og opleve hvordan det, jeg beskæftiger mig med til hverdag, udfolder sig i Afrika. TAK Lone, Mariama, Kristina og Ida!

Journée africaine de lutte contre le paludisme

Af Ida Bergkvist

Den 25. april, FN's African Malariaday

Dagen begynder med morgenmad for de mange tilrejsende. Brød med smør og sød mælkekaffe. Ved ni tiden begynder DJ'en at spille høj afrikansk musik, det officielle program er planlagt til

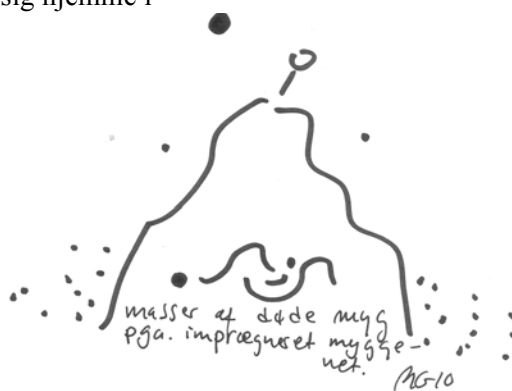
at starte klokken ti. Under de store cashewtræer er opstillet rækker af stole og enkelte borde. Træernes kroner er vokset sammen til et tag, der skærmer og giver skygge for den stærke sol. Enkelte steder trænger solen igennem og danner et fint

mønster af lys og skygge. Lidt over ti er de fleste deltagere på plads, men vi venter på den ledende doktor fra hospitalet i Sedhiou. Han er også ansvarlig for resten af regionens sundhedssystem. Vi venter mens musikken spiller. Omkring kvart over elleve kommer doktoren og sammen med ham kommer også Suprêfe'en (vistnok en slags borgmester), alle rejser sig... det er vigtige personer.

Der er sørget for en ordstyrer, som også oversætter til Wolof, han er fra den lokale radiostation og taler med glat radiostemme. Han byder velkommen, introducerer deltagerne, og giver ordet til landsby-lederen, der starter med en velsignelse. Han byder velkommen, takker alle for at de er kommet og ønsker at de må føle sig hjemme i landsbyen. Han taler Pular, og der oversættes til Wolof, Manding og fransk, ingen skal forbigås. Vi er omkring 60 deltagere; de officielle instanser, repræsentanter fra COLUFIFA, tilrejsende fra de 12 unioner og flere matroner (jordmødre). Jeg repræsenterer CtS og har fået min egen stol med navn på, her under trækronerne. Efter landsbylederen taler præsidenten for COLUFIFA. Også han takker og velsigner og taler om hvor vigtigt det er at fortsætte kampen mod malaria. Dernæst er det koordinatoren Ibrahim Cilla, der får ordet. Han har nedskrevet en lang tale på fransk, der oversættes til lokalsprogene. Han takker og taler blandt andet om hvor vigtigt det er at bekæmpe fattigdommen som et led i kampen mod malaria. Klokken er omtrent halv et, og det er varmt, selv i skyggen er det nok omkring 35 grader. Mange døser lidt hen under de officielle taler.

Efter koordinatoren er det min tur til at tale på CtS' vegne. Også jeg takker og salamaleikum! Mariama har sendt mig nogle ord om at beskytte de svage, de gravide kvinder, børnene og om OPLYSNING, OPLYSNING, OPLYSNING. Det er myggene, der bringer sygdommen, og det er vigtigt at beskytte sig, samt at få den rigtige ernæring osv. Jeg fylder selv på og fortæller om Mad Mod Malaria i København, om færgen, om musikken og om maden, der er verdensberømt. Jeg fortæller at Mad Mod Malaria bidrager økonomisk til at

fortsætte kampen mod malaria. Jeg fortæller om professor Lars Hvid, der ligeledes er verdenskendt for den vigtige forskning og dens resultater. Alt dette oversættes løbende til Wolof og udløser herligt bifald. Nu er det Benjamins tur til at tale, han er ansvarlig for anti-malaria-programmet i COLUFIFA regi. Han medbringer blandt andet en lille statistik, der viser, at antallet af malariatilfælde i lokalområdet er faldet drastisk de seneste år; endnu et bifald. Så er det Suprêfe'en, og han taler for at udvide arbejdet, der er brug for flere initiativer som dette. Snart er det tid til en pause, men først opfører den lokale teatertrup en sketch om malaria. Teatertruppen deltager i oplysningsarbejdet i landsbyerne, og sketchen handler om den

overtro, der er forbundet med malaria og sygdom generelt. To gamle mænd diskuterer hvordan man kan undgå at få malaria, den ene taler for brug af myggenet, den anden mener bestemt, at det er bedre at afsige trylleformularer og drikke en mystisk mikstur. Flere mænd kommer til, der diskuteres, og der opstår tumult. Til sidst moralen; tryl-

leformular-mandens søn er blevet syg og han indser, at han skal bruge myggenet. Fire kvinder kommer ind og synger om AAJAC og myggenetene. Alle er fanget ind af det lille teater og der grines og kommenteres, især når de gamle mænd diskuterer. Så er det tid til en pause med sodavand og kager, og jeg får talt lidt med de officielle hoveder. Efter pausen tager doktoren ordet og forklarer om malaria, om hvilke symptomer man skal være opmærksom på, og der stilles spørgsmål til ham om facts og fordomme. Matronen Khadi Diallo tager ordet. Hun har været med ved mange hundrede fødsler, og hun taler om vigtigheden af at kvinder føder under net og sover under impregnerede net, mens de er gravide og efter de har født, og at børn op til femårs alderen er de mest sårbare. Efter nogle timers information og spørgsmål er der frokost. Klokken er nu omkring fire, vi spiser ris med fisk og grøntsager.

Den 26. April 2010

I dag skal der undervises. Efter morgenmaden møder alle repræsentanterne fra unionerne op til

information og undervisning. Det handler om distribution af myggenet, og om den information og de gode råd, der skal gives videre sammen med nettene. Om hvordan nettene skal behandles og opbevares, om hvordan man sørger for, at der ikke er steder for myggene at lægge æg, ved at rengøre husene og landsbyen og undgå, at myggene har adgang til vand. Det handler igen om de gravide kvinder og børnene. Ved tretiden afsluttes dagen med en evaluering, kommentarer fra deltagerne og

velsignelser. Alle er glade og har fået meget ud af de to dage, jeg takker også på vegne af CtS og understreger igen vigtigheden af at OPLYSE, OPLYSE, OPLYSE hjemme i landsbyerne, og alle beder mig hilse i Danmark og takke mange, mange gange.

Så hermed TAK, TAK, TAK!! Abarka!! Djarama!!

Malariakampagner på en ny måde

Af Kirsten Jansbøl

Cykler til Senegal har igennem de sidste fem år støttet COLUFIFA økonomisk til at gennemføre oplysningskampagner om malaria samtidig med, at myggenet blev delt ud til folk i landsbyerne. Et team fra COLUFIFA med diætist Aboulaye Balde, skrædder og medicinmand Benjamin Diatta og chaufføren Anjou Jou drog fra landsby til landsby og fortalte om malariamyggen, om sygdommen, om myggenet, om imprægnering af myggenet og om at holde huse og landsbyerne rene, så myggen får sværere levevilkår. Dette oplysningsarbejdet er utrolig vigtigt, for malaria er forbundet med megen overtro.

Oplysningsarbejdet foregår umiddelbart før regntiden, hvor det er lettest at motiverede folk til at høre om malaria og myg, for de ved, at myggene kommer om kort tid sammen med det fugtige vejr. Teamet har nået ca. 15 landsbyer pr. år, og sidste år uddelte de 1800 myggenet, det største antal nogensinde, og det gav netbeskyttelse til godt 5.000 personer. Men der er ca. 360 landsbyer i det sydlige Senegal og Gambia, som er medlem af COLUFIFA. Så der er lang vej igen.

Nye muligheder

Med det store Landsbyudviklingsprojekt, som CtS ved Lone Frederiksen sammen med COLUFIFA har stået for, blev der bl.a. uddannet 12 barfodslandbrugskonsulenter, en til hver region. Disse er nu sammen med den kvindelige præsident fra hver region blevet "klædt på" til at stå for malariakampagnerne, idet de har gennemgået et fire dages kursus om forebyggelse af malaria m.m. og om gennemførelse af malariakampagner. Og på COLUFIFAs årlige generalforsamling i maj måned i

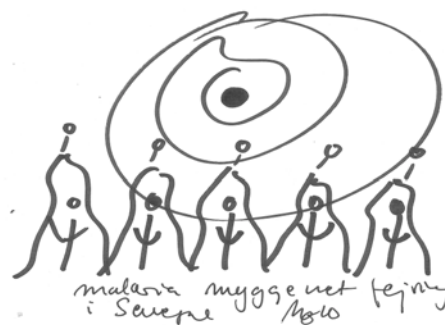
år vil der blive sat fokus på malariaforebyggelse, så alle regionspræsidenter får indsigt i forebyggelsesarbejdet, så de ude i regionerne og landsbyerne kan støtte op om malariakampagnerne.

12 barfodslandbrugskonsulenter med hver deres kvindelige præsident vil til sammen kunne nå langt flere landsbyer end teamet fra COLUFIFA. Måske kan de nå 10 landsbyer og således til sammen nå 120 landsbyer pr. år. Det betyder, at der kun vil gå tre år, før alle landsbyer er nået. Og i forhold til de hidtidige malariakampagner, hvor det ville have taget 24 år, inden alle landsbyer var nået, er den nye organisation et kæmpestort fremskridt.

Send more money

Det, at den nye organisering kan nå flere landsbyer, betyder samtidig, at der kan uddeles flere myggenet, hvorfor der er brug for flere penge. Vi

har netop sendt 50.000 kr. til kampagnen samt 8.000 kr. til det fire dages kursus. Pengene har vi fået på forskellige måder. Mad mod Malaria gav sidste år 36.000 kr., Mad mod Malaria i år giver knap 40.000 kr. Vi håber, vi atter næste år vil modtage økonomisk støtte fra Kulturministeriets Tips- og lottomidler, og så er vi så heldige at

modtage midler fra medlemmer og andre rare mennesker. F.eks. har Gunnar Hauerberg og hans hustru Birgit Riemer givet os 10.000 kr. Ulla Mølved et stort beløb både ved sit guldbryllup og sin

80 års fødselsdag, og senest har Mette Wiinblad givet os 1455 kr. som hun fik i fødselsdagsgave af veninderne. Anledninger til at være gavmild er uendelige.

SESAM. (*sesamum indicum*)

Af Alice Bagnegaard

Sesam er en etårig plante, med oprette, spredte forgrenede og tæt behårede stængler. Planten bliver 90-120 cm. høj, får en bleg rødviolet fingerbøllignende blomst, frøene ligger i en aflang kapsel. Der findes, hvide, brune og sorte frø. Sesamfrøet hører nok til det krydderi, der har været brugt i længst tid. Der findes gravmalerier i Ægypten, hvor man ser en bager drysse sesam på sine brød. I Østen, Indien og Kina har sesam været undværlig i årtusinder i kosten eller til behandling.

Sesam er rig på mineraler. E-vitamin, flerumættede fedtstoffer og proteiner, jern og kalcium. Ifølge den Ayurvediske behandlingsform (Indien), nærer og afgifter olien huden, blødgør muskler, og mindsker mentalt stress (det passer, jeg har selv prøvet). I hindulegendet er sesamfrø et symbol på udødelighed. Hvor længe man har dyrket sesam i Senegal, er jeg ikke klar over, men det er en vigtig afgrøde, frøene bliver sået midt i regntiden og høstet ca. 3 måneder senere. I Colufifa har man en

oliepresse, som presser frøene til en smuk gylden olie, der har en let nøddeagtig smag. Olien er vi ind imellem heldige at få med hjem til salg. Kvaliteten er i top og økologisk. Er allerbedst direkte på grøn salat med lidt lime eller citronsaft. På sesamværkstedet i Faoune fremstilles sæbe, massagecreme, sesamslik og sesampasta (tahin), som sælges på markeder bl.a. i Dakar. Ida Bergkvist har lige designet nye mærkater til disse produkter.

Opskrift på tahindressing/- dip

3 spsk. Tahin

1 fed hvidløg

Ca. 3 spsk. Friskpresset citronsaft

3-4 spsk. Vand

Lidt cayennepeber

Salt

Pisk Tahin og øvrige ingredienser i en skål og lidt ad gangen tilsættes vandet. Dippen skal ende med at være tynd og cremet. Kan spises til alt!

Brilleprojektet – NYT SYN

Af Lene Lindedam

Brilleprojektet, som var Danidastøttet i årene 1999 til 2001, havde ligget stille, men ikke glemte. Tankerne om et andet projekt blev ved med at dukke frem både hos mig og hos en af de optikere, der var med i projektet. Tonny Dupont har optikerforretning i Roskilde og er med i kæden Nyt Syn. Ved fælles hjælp blev NYT SYN inspireret og engageret, og i januar og igen i november 2009 rejste vi ned begge gange i 14 dage, hvorved vi i alt har haft 10 optikere med på turene. Projektet er et samarbejde mellem Nyt Syn, Colufifa, Cykler til Senegal og MS, der måler brillerne op. Nyt Syn betaler alle udgifter. Det har været en ren fornø-

jelse. Vi har undersøgt rigtig mange øjne og allerede udleveret knap 2000 par briller. Colufifa har modtaget os med glæde, de optikere der har været med, er alle parat til at arbejde videre, kæden Nyt Syn har fået en social/global islæt i deres annoncering, som de er stolte af. Deres svenske søsterkæde vil gerne samarbejde med os, så ringene spredes og vi planlægger et samarbejde og en ny rejse til november. For mit eget vedkommende er drivkraften det, at glæde så mange mennesker, både dem der får briller og optikernes glæde ved at være med. Glæden ved at glæde andre er en kæmpe drivkraft.

Nedenstående skriver en af de deltagende optikere om projektet:

Humanitært synsprojekt i Senegal efteråret 2009.

At arbejde med humanitært hjælpearbejde ligger mig ikke fjernt, da jeg gennem mit 23årige virke i LIONS organisationen, har samlet penge ind til div. ind- og udenlandske projekter. Men nu kom muligheden for ved selvsyn, at opleve de store behov for hjælp, mennesker har i de fattige dele af verden. At forberede sig på hvad man kommer til at opleve, er meget svært. Første gang man bliver udsendt er "alt" nyt og anderledes, kulturene, sprogene, etikette regler osv.. Vores gruppe var så heldige at have en meget erfaren sygeplejerske Lene Lindedam, som leder af turen. Med hendes viden og samarbejde med den lokale organisation Colififa, kunne vi koncentrere os om det, vi er gode til, nemlig at tage synsprøver og vurderer de synsmæssige behov. Og der var nok at tage fat på.

Mange kunne hjælpes med de briller, vi havde med fra Danmark. Men mange måtte gå forgæves, da en meget stor gruppe af de mennesker vi undersøgte, havde forskellige øjensygdomme, som grå stær - medfødte og aldersbetingede, grimme hornhindskeader, som gav et meget ødelagt syn for patienterne. Undersøgelserne, vi foretog, foregik på "samlebånd" ved et fint samarbejde mellem lokale/tolke og vores gruppe. Der blev undersøgt mellem 130 og 200 personer i hver af de landsbyer vi besøgte pr. dag og der blev udelt rigtig mange briller. Der er mange små "solstråle" historier, hvor en brille pludselig "åbner" en ny verden, nye muligheder. At kunne se klart på nært hold, med en læsebrille, eller at kunne se på lang afstand, som nærsynet, er ikke nogen selvfølge i Senegal!

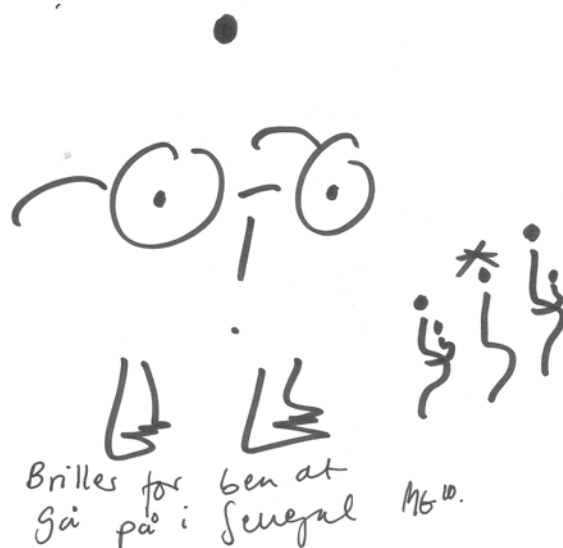
At komme til et så fremmed sted som Senegal, var en stor personlig oplevelse. Afrika'n time skal man vende sig til. "Tid" er en flydende ting i Afrika og det kræver en vis tålmodighed og tilvending, når vi kommer med vores "effektive" udnyttelse af tiden. Kl. 13,00 kan lige så godt være kl. 16,00. Eller da vi skulle krydse en flod, for at komme frem til den landsby, hvor vi skulle arbejde, havde færgen ikke noget diesel, så kunne den

jo naturligvis ikke sejle. Så måtte vi sende en bil af sted for at købe diesel og efter ca. 1 times venten, kunne færgen så sejle. Vi var så heldige, at der var en stor muslimsk helligdag, da vi var der. Den gav os mulighed for at besøge mange af de lokale i den landsby, hvor vi boede. Det gav en spændende indsigt i dagliglivet med flere koner, mange børn, sulten lige uden for døren, stor børnedødelighed. Men også utroligt glade børn, der ikke har "noget", men "flikker" 3 coladåser sammen og har så lavet en bil!

At komme hjem, efter sådan en tur, tager tid. Alle indtrykkene skal bearbejdes, gennemsnakkes, fortælles og så kan det alligevel ikke forklares, men skal opleves på egen krop. Det var til tider hårdt - mentalt, for du kan ikke hjælpe dem alle, primitivt - ja, men det er sådan de lokale lever, så kan vi også. For mig personligt, har det været en stor oplevelse, at kunne gøre en forskel, for nogle mennesker et sted i verden, hvor de ikke har de muligheder, vi har i vores velfærdssamfund.

Med venlig hilsen
Kim Wichmann
Optiker i Svendborg

PS. Om jeg vil af sted igen..... Bare ring - så er jeg klar.

En hilsen fra Branderup

Af: Agnete Gad

Mariama rejser land og rige rundt og holder lysbilledforedrag om Senegal. Senest var hun i Branderup Pensionistforening, som er en meget dynamisk forening, hvor frivillige har bygget et Center med bibliotek, fri-skole m.m. Som repræsentant for foreningen har Agnete Gad sendt nedenstående:

Kære Mariama,

Håber du kom hjem med ny tand og det hele. Jeg vil gerne sige mange tak for en dejlig dag sammen med dig, beundrer meget det store arbejde, du gør for Afrika. Der er mange dernede, der har brug for hjælp. Vi ser deres elendighed i medierne, og det gør ondt langt ind i sjælen. Jeg må også sige, at mange af de ting du har foretaget i dit live, kunne jeg ikke være med til, men må indrømme at man kan være lidt misundelig på alle de oplevelser, du har fået ved rejser, oplevet mange forskellige kulturer, fået venner både der og her. Det må være dejligt. Vi i bestyrelsen har allerede fået mange tilkendegivelser om en rigtig god eftermiddag, og mange har sagt, at du gav stof til eftertanker til os forkælede danskere. Det er vi enige om, men nok også glade for at vi er født lige her i smørhullet. Pensionistforeningen bød på kaffe og kager, bl.a. rugbrødslagkage, hvor opskriften følger her:

Har I fået pakket cyklerne?

Nu slutter jeg her.

Mange hilsner Agnete

Rugbrødslagkage.

6 æggeblommer røres godt med 250 gr. sukker
250 gr. reven rugbrød tilsættes, 1.spisk. kakao,
3 teske bagepulver, hviderne piskes og vendes i.
Bages v. 200 gr. i 2 lagkageforme eller i springform fra ca. 20 -
30 minutter, alt efter tykkelse.

Lægges sammen med solbærmarmelade og flødeskum. Kagen pyntes med flødeskum og chokoladenødder efter smag.

En verden uden mangroven?

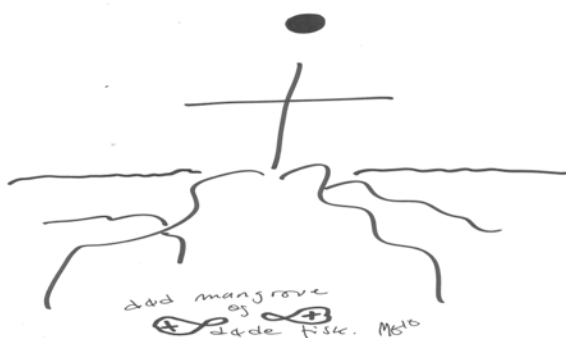
Af Anne-Grete Camara

Regnskoven kaldes verdens lunger, idet den binder frit CO₂, som vi jo har alt for meget af, hvilket som efterhånden vel bekendt er i gang med at forøge temperaturen i atmosfæren med flere grader. Når vi op på en temperaturstigning på mere end 2 grader, ser det meget betænkeligt ud for menneskets fortsatte eksistens her på jorden. Fældning af skov udgør ca. 20 % af CO₂ udslippet på verdensplan. Der fældes hvert år store mængder af regnskov for at vi kan få plads til vores landbrug, samt græsarealer til vores kvæg, så vi kan konsumere en masse kød.

Mangroven udgør en særlig form for regnskov, idet den, som den eneste træsort, kan vokse i en

blanding af salt- og ferskvand. Desuden er mangroven i stand til at vokse i kraftigt tidevand, idet den sender sine lange rødder ned i den bløde mudderbund. Mangroven dækker et område på ca. 200.000 km² ved kyster og flodbredder i det tropiske og subtropiske bælte i hele verden. 90 % af mangroven vokser i de fattige lande som f. eks. Afrika. Også mangroveskoven ryddes for at give plads til marker, rejefarme, eksklusive turistlodges etc. Siden 1909 er ca. halvdelen af verdens mangroveskov forsvundet. Hvert år forsvinder yderligere 2 - 8 %. I Thailand har man fjernet ca. 65 % af mangroveskoven, bl.a. for at dyrke rejer, som vi efterspørger i stor stil til bl.a. sushi. Derfor fik tsunamien så katastrofale følger netop i Thailand.

Mangroven har en fantastisk bølgebrydende evne. Et kystbælte på blot 100 m mangrove kan stoppe en stor del af orkaner, tsunamier og andre flodbølger. Mangroveskoven beskytter også de sarte koralrev, som ligger ikke langt fra kysterne. Desuden er mangrovens rødder, sammen med koralerne, gemmested for det meste af verdens fiskeyngel, der her kan gemme sig i sikkerhed, mens de vokser. I mangroven findes der i mange krabber, muslinger, humre, rejer og blæksprutter etc, og nogle af de sidste overlevende vilde dyr gemmer sig her i den meget smukke, tætte mangroveskov, som stort set kun nås fra vandsiden.

Temperaturstigninger gør, at saltbalancen i floderne ændres. Ved havstigninger kommer der mere salt vand ind i floderne, mindre ferskvand fra bjergene ved tørke, dæmninger osv. Dette er igen årsag til at der kommer kraftigt voksende forekomster af invasive plantearter, som er næsten umulige at bekæmpe og som truer mangroveskoven og dens fantastiske dyre- og fugleliv.

I det nordlige Senegal, ved grænsen til Mauretani-en, findes et par meget store vådområder med mangrove, hvor fugle på træk fra Europa har deres første hvile- og drikkested, når de om efteråret kommer trækkende fra Nord. Disse store fredede ”wetlands” ved byen Sct. Louis, Parc Diouth og Lange de Barbarie, trues, ikke blot af ændringer i saltbalancen, men også af oversvømmelser, i takt med at havet stiger som følge af temperaturstigningerne. Både byen og vådområderne er i fare for helt at forsvinde. Befolkningen i Sct. Louis lever i høj grad af fiskeri, men de er på kanten til at miste, ikke blot deres levebrød, men også det stykke land ud mod havet, hvor de bor.

Det er vigtigt at beskytte mangroven. Ikke blot giver den ly og beskyttelse til dyr og mennesker, den binder også store mængder af CO². Den meget frugtbare, mineralrige jord der dannes, når mangroven smider bladene, (når de har optaget og udskilt for megen salt), er i stand til at binde og gemme meget store mængder af kulstof. WFO og andre organisationer gør et stort arbejde for at beskytte og frede eksisterende mangroveområder, plante nye mangroveplanter til udplantning i såkaldte ”mangrove-vuggestuer”. Vi kan hjælpe til med disse bestræbelser ved at tænke over og ikke mindst ændre vores adfærd, medvirke til at formindske CO₂ udslippet og efterspørge færre avlede tiggerrejer.

Mødet med Isha Fofana

Af Margrethe Gyvel

I de sidste 14 dage af januar 2010 var Eli og jeg for fjerde gang i Vestafrika. Gambia, Senegal og Ghana har vi med stor glæde besøgt. I år dog kun 14 dage, bl.a. på grund af vores arbejde i DK. I år gik turen udelukkende til Gambia, og vi havde besluttet, at vi for første gang ville være turister og se noget af det, vi tidligere kun var kørt forbi. Vi boede i Leybato – kendt af de fleste – det billige hotel med den fantastiske beliggenhed lige ud til Atlanterhavet. 14 dage til rådighed på dette sted er en fantastisk ting. Lange traveture langs stranden. På marked i såvel Serekunda som Albert Marked i Banjul. Besøg i de små byer langs stranden, bl.a. Bakau, hvor vi overværede et fiskemarked på stranden. Min største oplevelse var besøget i Batokuno

/Tanji, et lille sted ikke langt fra kysten syd for Fajara. Jeg havde i hotellets avis læst, at der i Batokuno var åbnet et kunstmuseum, som lige var blevet indviet af den Gambias kvindelige kulturminister. Og der var et billede derfra i den pågældende avis. Min interesse blev straks vakt, da jeg i det daglige arbejde på et kunstmuseum. Mr. Demba, Leybatos chef, forklarede, hvor stedet lå, og vi fik fat i vores ”privatchauffør”, som lovede at køre os til museet næste dag. Ad de sædvanlige sære og små veje kom vi til ”Women’s Museum & Art Centre” – MAMA AFRICA, som lå langt inde i bushen langt fra alfarvej. Det er et gammelt bosted, hvor der gror mange forskellige sunde og duftende urter, gamle træer og de smukkeste blomster.

Isha Fafana er en kendt international kunstner og samtidig grundlægger af MAMA AFRICA. Hun har opholdt sig i Europa i ca. 10 år – bl.a. i Berlin og Bruxelles. Inde i området var for det første en stor udstillingsbygning, der rummede mange forskellige ting, fremstillet af kunstneren selv. Først og fremmest dejlige afrikansk inspirerede malerier. Skønne motiver og stærke farver. Ind imellem var der skulpturer, lavet af bl.a. rødder. Udenfor stod der blandt meget andet nogle store figurer lavet af hønsenet. De spillede alle på forskellige instrumenter. Irfa Fafana tog imod os med stor glæde og viste os rundt i udstillingen, mens hun fortalte og forklarede om sine hensigter med stedet. Det Irfa Fafana vil, er at skabe et internationalt center for tradi-

tion, kultur, moderne kunst samt lave dokumentation og aktiviteter, der specielt angår kvinder – og også et sted, hvor enhver kan nyde at være og føle sig godt tilpas. Derfor skal der inddrages mange kvindelige kunstnere, der skal danses og spilles og ikke mindst tilberedes afrikansk mad og drikke. Desuden skal man sætte sig ind i den kvindelige spirituelle kraft og healing-metoder. Alt skal være rettet mod fremtiden – men med al den viden fortiden har givet sine mennesker.

Det er et fantastisk sted i sin vorden. Med den energi og det livsmod, der lægges for dagen, vil det garanteret blive et unikt center for hele Vestafrika. Det må I se, hvis I har en dag til overs i Gambia.

Endnu et kunstcenter i Gambia

Af Kirsten Jansbøl

Gunnar Hauerberg ringer, fordi hans mail ikke vil fungere, han og hans kone skal af sted på ferie om få øjeblikke, og de har lovet at sende noget til Nyhedsbrevet om et kunstcenter syd for Banjul, som de har besøgt. Kan jeg ikke tage imod oplysningerne? Jo da, og her er, hvad jeg noterede:

Tag landevejen langs kysten fra Banjul, så kommer man til en landsby *Tujering* og i den sydlige ende af byen går der en vej til højre (ud mod vandet). Der står et skilt Arts Village 350 m. En gambiansk kunstner, der havde boet og arbejdet i Holland i en årrække, flytter tilbage til Gambia og ind i den forladte landsby Tujering. Han renoverer og fører nogle af husene tilbage i den gamle stil, iblandt dem renovering af en vandmølle og indretter værksteder. Husene er indrettet, så kunstnere kan komme og bo der, og arbejde der med deres kunst. Han fortæller levende om opbygningen af og livet i kunstnerlandsbyen. Så Gunnar og hans kone Birgit Riemer kan varmt anbefale et besøg i kunstnerlandsbyen.

Kære Afrika venner!

Af Anne Grete Camara

Har du lyst til at rejse med os til Gambia og Senegal? Vi arrangeret to rejser i vinteren 2010-2011, begge af to ugers varighed. I december og januar er klimaet i Vestafrika utroligt behageligt, og vandet har den helt rette badetemperatur. ca. 25 grader! Det er rejser hvor vi kommer helt ud til befolkningen i landsbyerne. Den først uges tid tilbringer vi, på begge rejser, med besøg i landsbyen Sifoe, hvor vi deltager i lokalbefolkningens aktiviteter og ceremonier. Vi har dialog-møder med landsbyen forskellige grupper. Vi besøger bi-centeret, sundhedsklinikken, skolen, kvindernes haver osv. Vi danser og spiser og snakker og griner sammen! Overnatning på Gunjur Beach Motel, hvor vi spiser morgen- og aftensmad.

1. Du kan vælge jule- nytårsrejsen, som tager dig med til landsbyen Sifoe i det sydvestlige Gambia og derefter til den ugelange festival i landsbyen Abéné ved Atlanterhavskysten i Senegal. Hvert år deltager hér fantastiske musikere, dansere, wrestlere (brydere) osv. fra flere vestafrikanske lande. Vi bor på en dejlig lodge på denne skønne strand ved Atlanterhavet. Om dagen bader og daser vi, om aftenen deltager vi i festivalen. Vi tager på cykeltur til markedet i Kafountine, og vi besøger en keramikker i Kolumba.

2. Den anden rejse Jan-feb bringer os også først til en uges besøg i Sifoe. Overnatning på Gunjur Beach Motel, hvor vi spiser morgen- og aftensmad. Derefter tager vi ind i landet og bor et par nætter i pælehytter i mangroven i Bintang Bolong ved Gambiafloden. Vi deltager i hverdagslivet i landsbyen Bitang, hvor kvinderne byder os velkommen med sang og dans. Vi besøger familier på egen hånd og sejler i pirog på floden, hvor vi kigger på flotte fugle. Til sidst tilbringer vi fire afslappende dage i en dejlig øko-lodge, Boboi Lodge, ved stranden i Kartong. Her kan vi besøge den hellige krokodille-pool, slangefarmen og den hellige kvinde, Aminata på stranden. Du bliver hentet direkte fra og bragt direkte til lufthavnen i Gambia. Vi har vore egne køretøjer, og vi er sammen vore fantastiske guider, Tijan og Kalifa næsten hele tiden. Desuden er Anne Grete med som dansk guide.

1. Dato: 21. december 2010 – 4. januar 2011.

Pris: DKK 8.800 + flybillet.

2. Dato: 18. januar – 1. februar 2011.

Pris: DKK 8.800 + flybillet

For yderligere oplysninger se: www.mandingatours.org
Kontakt: Anne Grete Camara, annegrete@mac.com.
Mobil: 26 700 180, alle spørgsmål er velkomne.